

Stedelijk
Museum

BUREAU

AMSTERDAM

NO 92

ROZENSTRAAT 59 / 1016 NN AMSTERDAM

TEL 31(0)20 4220471 / FAX 31(0)20 6261730

WWW.SMBA.NL / MAIL@SMBA.NL

M[♪]L[♪]TANT

BOURGEOIS[♪]

WIE CONTROLEERT ONZE TOEKOMST?

We zijn alleen gelaten, zonder excuus
Jean-Paul Sartre¹

Pas met Rembrandt verschijnt de eenzame kunstenaar
Clement Greenberg²

Militant Bourgeois is een residentieproject voor Nederlandse kunstenaars dat geïnitieerd is door Chris Evans, een Britse kunstenaar die recentelijk een jaar in Amsterdam werkzaam was. Er lijkt niet veel te halen: de 'woon- en werkruimte' is een portakabin onder een fly-over in een buitenwijk in de stad en kunstenaars die zich aanmelden moeten rekening houden met het feit dat er geen beurs beschikbaar is. Zo bezien is het moeilijk te begrijpen waarom iemand zich hiervoor überhaupt zou willen inschrijven.

Maar *Militant Bourgeois* is niet zozeer een faciliteit als wel een ervaring: de ervaring om te zijn verlaten. In de meeste delen van de wereld zou dit een betekenisloos gebaar zijn aangezien het kunstenaarschap doorgaans is verweven met de nukken van de markteconomie. Maar in de Nederlandse situatie ligt dit anders, gezien de hier

aanwezige genereuze en verlichte steun voor de kunstenaars. Dit beleid vormt de perfecte belichaming van zowel de Nederlandse sociaal-democratische traditie als haar gevierde tolerantie ten opzichte van de individuele levensinrichting. Voor de avant-garde, als synoniem voor onconventioneel, is het passend dat kunstenaars zich aan de Nederlandse staat verbinden door een 'gouden navelstreng'.³

Helaas overheerst de indruk dat het land voor deze buitengewoon genereuze investeringen weinig artistieke hoogstandjes heeft teruggekregen. Hoewel er ongetwijfeld goede kunstenaars zijn, mist Nederland de dynamiek van bijvoorbeeld Berlijn, Londen of New York, waar hun vakgenoten zich normaal gesproken zelf moeten bedruipen.

In *Militant Bourgeois* heeft Evans gezocht naar een verklaring van deze merkwaardige stand van

zaken, in de existentiële filosofie enerzijds en in de Nederlandse geschiedenis anderzijds en dat met name door terug te grijpen naar de Amsterdamse gouden eeuw toen Rembrandt en zijn tijdgenoten mecenasen vonden onder de rijke kooplui die de scepter zwaaiden over wat toen het financiële centrum van de wereld was. *Militant Bourgeois* is een sociaal experiment dat is ontwikkeld om vast te stellen of, of op z'n minst om te speculeren over, de mate waarin de totstandkoming van goede kunst afhankelijk is van het patronaat.

Een authentiek mens is volgens Jean-Paul Sartre degene die, na de confrontatie met de nutteleloosheid van het universum, de verantwoordelijkheid accepteert voor zijn of haar daden. Zonder god is er geen a-priori wereldbeeld te erven aangezien dat een bepaalde metafysische zekerheid zou impliceren. In plaats daarvan moet in Sartres bewoordingen 'de mens de mens maken': zijn of haar morele waarden uitvinden door zijn of haar eigen beslissingen en acties, een proces dat hij zag als analoog aan het artistieke scheppingsproces.⁴ In de afwezigheid van ethische voorschriften is 'de mensheid veroordeeld om vrij te zijn', waarmee hij bedoelt dat de vrijheid van een individu om te kiezen een consequentie is van verlaten of in de steek gelaten te zijn in een wereld zonder betekenis.⁵ Met deze vrijheid van de wil komt ook de eigen verantwoordelijkheid voor ieders daden. Spanning of angst, een conditie die doorgaans met een existentieel geleefd leven wordt geassocieerd, lijkt een consequentie van deze verantwoordelijkheden te zijn.

Militant Bourgeois is een voorstel om Nederlandse kunstenaars tot deze vrijheid te veroordelen door hen tijdelijk af te scheiden van zowel staatssubsidie als ook van dagelijkse gemakken en afleidingen. Op deze manier in de steek gelaten, streeft *Militant Bourgeois* er naar om een confrontatie met de waarheid van de menselijke conditie mogelijk te maken. Een ervaring die kunstenaars naar de bron van grote kunst zou kunnen leiden, net zoals dat het geval was bij de 'eenzame' en berooide Rembrandt die laat in zijn leven zijn vrouw, kinderen, maîtresse en de meeste bronnen van mecenaat verloren had.

De omstandigheden in Evans' retraite zijn inderdaad sober. Deelnemende kunstenaars zullen ondergebracht worden op een onbestemd terrein bij de Amsterdamse ringweg, als een soort 21ste-eeuwse leprozen die de stad uit worden gedreven of als de hoofdfiguur van J.G. Ballards *Eiland in Beton* die uit de moderne wereld verbannen

WHO CONTROLS OUR DESTINY?

We are left alone, with no excuse
Jean-Paul Sartre¹

Only with Rembrandt do 'lonely' artists begin to appear
Clement Greenberg²

Militant Bourgeois is a residency scheme for Dutch artists initiated by Chris Evans, a British artist who recently spent a year working in Amsterdam. Not much is on offer: the live-work space is a Portakabin beneath a busy fly-over on the outskirts of the city and applicants should note there is no stipend. On the surface, it is difficult to see why anyone would want to apply.

But *Militant Bourgeois* isn't so much a facility as an experience: the experience of being abandoned. In most parts of the world this would be a meaningless gesture, since artists are usually left to the vagaries of the market economy. But the Netherlands is a special case, renowned for its generous and enlightened support of artists. The policy is the perfect expression of both the Netherlands' social democratic tradition and its celebrated tolerance of diverse individual lifestyles. The avant-garde being synonymous with unconventionality, it is fitting that artists should find themselves connected to the Dutch state by an 'umbilical cord of gold'.³

Unfortunately, the general perception is that the Netherlands has not received an exceptional artistic return for this exceptionally generous investment. Though it undoubtedly has its share of good artists, the Netherlands lacks the dynamism of Berlin, London or New York, for example, where artists are usually left to fend for themselves.

In *Militant Bourgeois*, Evans has sought explanations for this paradoxical state of affairs in Existential philosophy on the one hand and Dutch history on the other, particularly Amsterdam's 'Golden Age' when Rembrandt and his contemporaries found patrons amongst the newly rich merchants presiding over what was then the financial centre

of the world. *Militant Bourgeois* is a social experiment devised to determine, or at least speculate on, the extent to which the emergence of great art is dependent on patronage.

Authentic man, according to Jean-Paul Sartre, is he or she who, having confronted the meaningless of the universe, accepts responsibility for his or her actions. With no God there is no a priori worldview to inherit since that would require some sort of metaphysical guarantee. Instead, in Sartre's words, 'man must make man', inventing his or her own moral values through his or her own decisions and actions, a process he regards as being analogical to artistic creation.⁴ In the absence of ethical hand-me-downs 'man is condemned to be free', by which he means that the individual's freedom to choose is a consequence of being 'abandoned' or 'forsaken' in a world without meaning.⁵ With that freedom of will comes responsibility for one's actions. Anxiety, or angst, a condition commonly associated with a life lived Existentially, tends to be a consequence of these responsibilities.

Militant Bourgeois proposes to condemn Dutch artists to this freedom by temporarily severing them from both state support and everyday comforts and distractions. Forsaken in this way, *Militant Bourgeois* aims to facilitate a confrontation with the truth of the human condition, an experience that may lead artists to the wellspring of great art, as it did for the 'lonely' and bankrupt Rembrandt late in life once he had lost his wife, his children and mistress and most sources of patronage.

Conditions at Evans' retreat are indeed bleak. Participating artists will be accommodated on unwanted land beneath

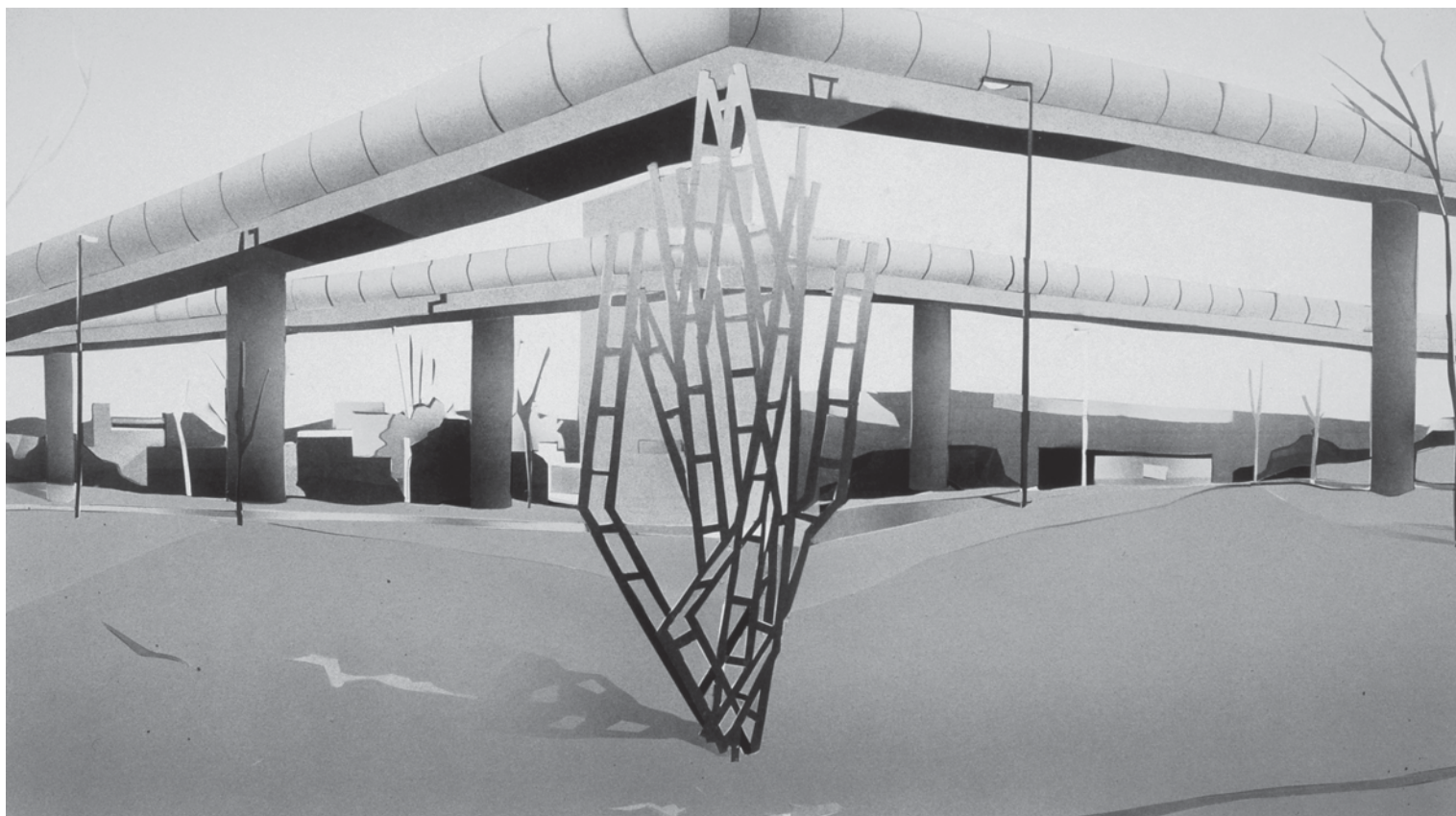
wordt. Alleen de enkeling die Ballards waardering voor dystopische situaties deelt, zou een bepaalde romantiek in de aaneengesloten rijen van betonnen pilaren kunnen vinden. Het interieur van de retraite is al net zo kil als het uitzicht. De enige meubelen in de portakabin zijn een tafel, een stoel en een houtkachel waarvan enkel de schoorsteen een onderscheidend element in het geheel is. Het rookkanaal heeft de vorm van een boom. De 'takken' lijken op elf ladders die elk door het dak van de woning steken. Aangezien de functionaliteit hiervan ver te zoeken is, worden de beschouwers gedwongen een verklaring voor de allegorische vorm van deze schoorsteen te zoeken.

Het ontwerp van de schoorsteen is een resultaat van een samenwerking met Jonkheer Jan Six, de directeur van de wereldberoemde Six Collectie, wiens zeventiende-eeuwse voorvader onderwerp en opdrachtgever was van een van Rembrandts beroemdste schilderijen: het *Portret van Jan Six* uit 1654. Evans vroeg Six zich een sculpturaal aanhangsel voor de kachel van de retraite voor te stellen dat zijn idee van een existentiële ervaring zou weergeven. Het symbolisme waar Six op uitkwam is divers: het zinspeelt op de eindeloze keuzes waarmee we geconfronteerd worden op de 'ladder des levens', op de elf generaties die

de huidige generatie Six scheidt van de Jan Six op het doek van Rembrandt en de stoutmoedige, laddervormige verfstreken waarmee de schilder het gouden brokaat over de lengte van de rode jas van de geportretteerde suggereerde.

De begeleidende film bij *Militant Bourgeois* toont twee Jan Six-en die ondanks een tijdsprong van vele generaties verenigd worden. Het begint met een introductie van de welgemanierde jonkheer die, vanuit een bovenmodaal Amsterdams café, de samenwerking met Evans in herinnering brengt. Aan het einde van zijn verhaal lost de scène op als in een droom en belanden we in de Six-residentie, het barokke interieur onderzoekend; dezelfde kamer waar Rembrandts Jan Six verbleef en waar zijn onbetaalbare portret nog steeds hangt. Deze keer wordt het verhaal gesproken door een onzichtbare en onbekende mannelijke stem die naar mogelijkheden zoekt om de gedachten van de rijke dichter, gretige collectionneur en soms burgemeester van Amsterdam binnen te dringen, precies op het door Rembrandt afgebeelde moment en dit ondanks het verschil van 352 jaar. Op het moment dat de verteller op dreef komt, roept de voice-over een relatie op met de innerlijke wereld van een hoofdpersoon uit een existentiële roman en een

Chris Evans, *Ring Zuid*, Airbrushverf op papier / airbrush painting on paper (still uit de korte film / still from the short film 'Militant Bourgeois'), 2006

fragment mid-twintigste-eeuwse existentialismegeïnspireerde kritiek. Het schilderij is een genot voor de existentialistische interpretator: de ondoordringbare duisternis van waaruit Jan Six verschijnt, samen met het aantrekken van zijn handschoenen, suggereert dat hij op de drempel staat tussen huis en straat, tussen zijn privé en publieke leven, tussen zijn psychische en materiële wereld. Volgens Simon Schama is dit werk het meest psychologisch indringende van alle zeventiende-eeuwse portretten.⁶ De verteller in de video-film stelt zich de dertig jaar oude 'gracieuze dilettant' voor, die er op een onbewaakt moment over droomt om afstand te doen van de valstrikken van rijkdom en macht waarin hij is beland en in plaats daarvan het leven van een kunstenaar na te streven, net als de 'notoir moeilijke' schilder van wie hij de patroon is.⁷ Maar tegen het einde van de film blijkt hij deze offers toch niet te kunnen maken en refereert hij het comfort en de afleidingen van zijn geprivilegieerde status. De mijmeringen zijn voorbij, het beeld keert weer terug naar de hedendaagse Jan Six, die alleen in het café zit.⁸

In *Militant Bourgeois* draait Evans de rollen tussen opdrachtgever en kunstenaar om. Het is nu de kunstenaar die de mecenas opdracht geeft voor een sculptuur: Evans lijkt zich de artistieke, subversieve rol aan te meten van facilitator en producent maar ook van een publiek instituut door middel van zijn artist-in-residence programma. Net als in zijn andere werken delegeert Evans de verantwoordelijkheid voor het maken van de sculpturen over aan anderen, in dit geval aan Nederlandse kunstenaars en een aristocraat. In het werk *Radical Loyalty* bijvoorbeeld, waren het directeuren van multinationals met grote belangen in Estland die gevraagd werden om met ontwerpen voor sculpturen te komen die hun ideeën over de tegenstrijdige waarden van de titel van het project zouden weerspiegelen. De manskrote sculpturen, bestemd voor een stuk land dat Evans in de buurt van een industriestad in het midden van Estland aankocht, zullen worden vervaardigd door kunstenaars die tijdens het communistische bewind hun brood verdienden met standbeelden van Sovjetleiders. Voor het werk *The Rock and the Judge* werden politiemannen gevraagd om een tekening te maken van een rechter die een significante indruk op hen had nagelaten. Als reactie op elke tekening vervaardigde Evans een sculptuur van een steen die voor de tekening gepositioneerd moet worden, zodat deze de rol van de imaginaire verdachte op zich neemt.

Amsterdam's busy orbital motorway, like 21st Century lepers driven out of the city walls or the protagonist of J.G. Ballard's *Concrete Island* who is forced into exile from the modern world. Only someone sharing Ballard's dystopian sensibility would find romance amongst the serried ranks of concrete columns that support the roaring traffic overhead. The interior of the retreat is as barren as the view outside. The Portakabin's only furnishings are a plain table and chair and a wood burning stove whose elaborate chimney is its only distinctive feature. The latter's complicated flue has an arborescent form, its 'branches' resembling eleven ladders, each penetrating the roof of the dwelling. Hardly ergonomic, viewers are drawn to allegorical explanations for its unusual form.

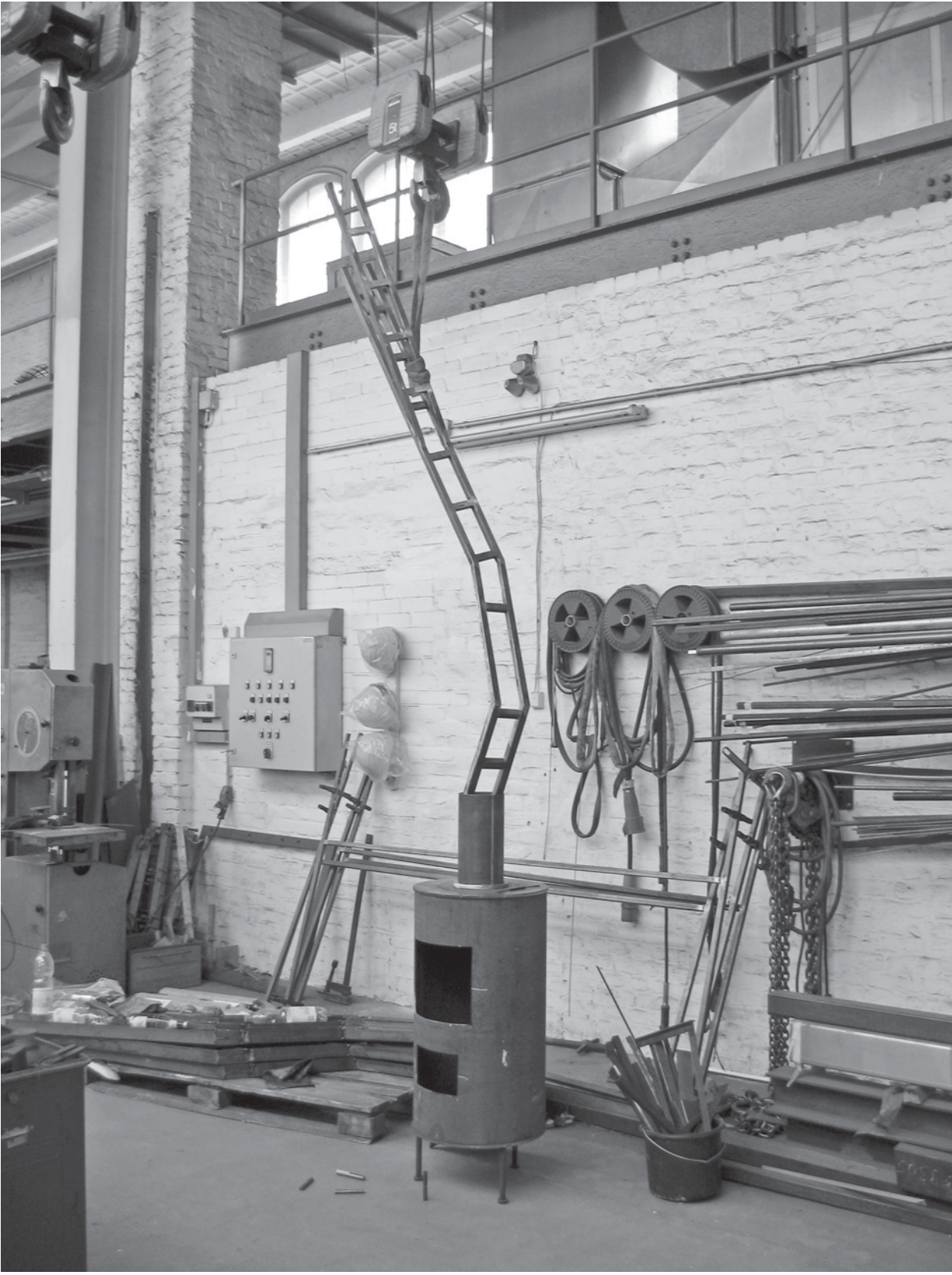
The design of the chimney is the outcome of a collaboration with Baron Jan Six, the director of the world famous Six art collection, whose 17th Century namesake was the subject and commissioner of one of Rembrandt's most celebrated paintings, *Portrait of Jan Six* (1654). Evans asked Six to envisage a sculptural appendage for the retreat's stove that would represent his understanding of the Existentialist experience. The symbolism of the image Six eventually settled on is multiple: it alludes to the endless choices with which we are confronted on the 'ladder of life', the eleven generations that separate the current Six generation from the Jan Six of Rembrandt's painting, and the audacious ladder-like strokes of yellow paint with which Rembrandt represented the golden brocade running the length of his subject's red coat.

The film accompanying *Militant Bourgeois* features the two Jan Sixes united across an interval of generations. It begins with an introduction by the urbane Baron, seen sitting in an upmarket Amsterdam café, in which he recounts the process of his collaboration with Evans. At the end of his speech the scene dissolves like a dream and the next thing we know we're in Six's residence,

exploring its baroque interior, the same interior that Rembrandt's Jan Six once occupied, in which his priceless portraits still hangs. This time the narration is spoken by an unseen and unidentified male voice seeking to enter the mind of the wealthy poet, avid collector and sometime Burgomaster of Amsterdam across a distance of 352 years at the precise moment represented in the painting. As the narrator gets into his stride, the voiceover evokes a cross between the inner world of a central protagonist in an existential novel and a piece of mid 20th Century, Existentialist-inspired criticism. The painting is a gift for the Existentialist interpreter: the opaque darkness from which Jan Six emerges, together with his action of pulling on his gloves, suggests he is on the threshold of home and street, his private and public lives, his psychic world and the material world. Simon Schama claims it is 'the most psychologically penetrating of all Seventeenth Century portraits'.⁶ The video's narrator imagines the thirty-six year old 'gracious dilettante' momentarily dreaming of renouncing the trappings of wealth and power to follow a life of artistic endeavor, like the 'notoriously difficult' painter he patronises.⁷ But by the end of the narration we find him unable to make that sacrifice, preferring instead the comforts and distractions that derive from privilege. The reverie over, the scene cuts back to Jan Six the younger seated alone in the café.⁸

In *Militant Bourgeois* Evans turns the tables on the usual relationship between artist and patron. Here it is the artist who commissions a sculpture from the private patron, Evans seemingly adopting the artistically subservient role of facilitator and fabricator, at the same time as also adopting the role of the public institution through his artist-in-residency scheme. As in his other projects Evans delegates responsibility for making the works of art to others, in this instance, Dutch artists and a wealthy aristocrat. In *Radical Loyalty*, for example, directors

Chris Evans, *Houtkachel / Wood Burning Stove* (under construction) Staal / steel, 2006

De samenwerking met Jan Six in de existentiële retraite lijkt, oppervlakkig gezien, het doel dat de middelen heiligt, het doel zijnde de productie van een sculptuur (houtkachel) en de eventuele andere werken als een resultaat van het *residency* programma. Het tegenovergestelde is echter het geval: het zijn niet zozeer de tekeningen en sculpturen die de status van kunstwerk krijgen, maar het zijn de verhoudingen die vanuit hun vervaardiging voortkomen.

De zaken die in Evans projecten eenvoudig als kunst zijn te identificeren, blijken vliegen gevangen in een spinnenweb: het is dit web dat we nader moeten beschouwen. Dit web stelt de tegenstrijdige maar afhankelijke vormen van rijkdom, macht en ideologie voor (erfelijk, maatschappelijk, administratief en intellectueel), die alles in de maatschappij bepalen en niet op de minste plaats de kunstinstituten, ondanks de gangbare aanname dat kunst daarboven of daarbuiten staat.

Chris Evans' *Militant Bourgeois* is geen zelfbeaalde existentiële held. Elke kunstenaar die het aanbod accepteert om deel te nemen aan het programma van de existentialistische retraite neemt deel aan een project van iemand anders, een project dat pretendeert er een autonome agenda op na te houden, maar dat uiteindelijk toch deel uitmaakt van een tentoonstelling mogelijk gemaakt door een waarlijk overheidsgesubsidieerd kunstinstituut.

Alex Farquharson is curator en publicist in Londen

- 1 Jean-Paul Sartre, 'Existentialism is a Humanism' (1946) in *Existentialism from Dostoyevsky to Sartre*, Walter Kaufman (red.), Meridian Publishing Group, 1989.
- 2 Clement Greenberg, 'Avant-Garde and Kitsch' (1939) in 'Art and Culture', Thames and Hudson Ltd, 1973.
- 3 *ibid.*
- 4 op cit, Sartre
- 5 op cit, Sartre
- 6 Simon Schama, *Rembrandt's Eyes*, Penguin Books, 1999.
- 7 *ibid.*
- 8 Chris Evans gaf de filosoof Nina Power de opdracht het existentialistische narratief te schrijven, dat vervolgens als filmscript werd uitgewerkt. In samenwerking met de schrijver Will Bradley.

N.B. De retraite zal naar verwachting medio september 2006 worden gerealiseerd.

of multinational corporations with major investments in Estonia were commissioned to come up with designs for sculptures that would represent their interpretations of the oxymoronic value expressed in the project's title. The full-scale sculptures, destined for a plot of land Evans has bought in an industrial town in the centre of the country are to be realised by artists who used to make their living creating statues of Soviet leaders in Communist times. For *The Rock and the Judge* policemen were asked to make a drawing of a judge who had made a significant impression on them. In response to each drawing, Evans made a sculpture of a rock to be positioned in front of the original drawing, taking on the role of imagined defendant.

The collaboration with Six and the existential retreat, on the surface, seems to be a means to an end, that end being the production of a sculpture (the wood-burning stove) and whatever art works are produced as a consequence of the residency. Instead the opposite is the case: it is not the drawings and sculptures themselves that have the status of artwork, it is the relationships that arise from their production. Things easily identified as art in Evans' projects are like flies trapped in a spider's web: it is the web we should be looking at. That web represents the contradictory but codependent forms of wealth, power and ideology (hereditary, corporate, administrative and intellectual) that determine everything in society, not least art and its institutions, despite the common pretense that art is outside or above such things.

Chris Evans' *Militant Bourgeois* is no self-determined Existential hero. Any artist taking up Evans' offer of an Existential retreat would be participating in another artist's project, a project that pretends to be an autonomous agency, but which forms part of an exhibition made possible by a genuine state-funded institution.

Alex Farquharson is curator and writer in London

- 1 Jean-Paul Sartre, 'Existentialism is a Humanism' (1946) in *Existentialism from Dostoyevsky to Sartre*, edited by Walter Kaufman, Meridian Publishing Group, 1989.
- 2 Clement Greenberg, 'Avant-Garde and Kitsch' (1939) in *Art and Culture*, Thames and Hudson Ltd, 1973.
- 3 *ibid.*
- 4 op cit, Sartre
- 5 op cit, Sartre
- 6 Simon Schama, *Rembrandt's Eyes*, Penguin Books, 1999.
- 7 *ibid.*
- 8 Chris Evans commissioned the philosopher Nina Power to write the Existentialist narrative, which was then developed into a film script in collaboration with the writer Will Bradley.

N.B. The retreat is expected to be realised by mid-September 2006.

Biografie / Biography

CHRIS EVANS

Eastrington, UK 1967

Werkt in Berlijn en Londen /
Based in Berlin & London

OPLEIDING / EDUCATION EDUCATION

Winchester School of Art in
Barcelona, Masters Fine Art,
1992-1993

Leicester Polytechnic, BA
Hons' Graphic Design,
1986-1989

STIPENDIA, RESIDENTIES / FELLOWSHIPS, RESIDENCIES

Scottish Arts Council Visual
Arts Residency in
Amsterdam, 2004

NIFCA Residency,
Suomenlinna, Helsinki,
Finland, 2002

Research Fellowship, Henry
Moore Institute, Leeds,
2000

Public Art Research Grant,
Scottish Arts Council, 1999
Asterides Residency
Programme, Marseille,
France, 1998

Ajuntamiento de Vitoria-
Gasteiz, Spain, 1998

SOLO SHOWS (SELECTIE / SELECTION):

'Is My Work Too
Commercial?',
Store Gallery, London, 2006

'The Rock & The Judge',
Galerie Juliette Jongma,
Amsterdam, 2005

'Cop Talk',
Casco, Utrecht / Rietveld
Academy, Amsterdam, 2005

'Radical Loyalty',
Tramway, Glasgow, 2003'
Gemini Sculpture Park',
The Henry Moore Institute,
Leeds, 2001

RECENTE GROEPSTENTOON- STELLINGEN / RECENT GROUP SHOWS:

'Shiftscale',
KUMU Art Museum of
Estonia, Tallinn, 2006
'The British Art Show 6',
Rondreizende tentoon-
stelling / Touring exhibition,
georganiseerd door / organ-
ised by the Hayward gallery,
samengesteld / curated by
Andrea Schlieker, Alex
Farquharson,
GBR / UK 2005-2006
'I Really Should...',
Curated by Stefan Kalmar,

Lisson Gallery, London,
2005
'In This Colony',
Curated by Maxine Kopsa &
Sven Lütticken,
Fortvifhuizen, Vijfhuizen,
The Netherlands, 2005

AANKOMENDE TENTOON-
STELLINGEN / UPCOMING
EXHIBITIONS 2006
'Unfinished Business',
MoCA, Belgrado
'East International', Norwich
School of Art, UK
'What did i do to deserve
this?', Cubitt Gallery,
London
'Bent Aura', Solo show,
Studio Voltaire, London,
touring UK
'Lapdogs Of The
Bourgeoisie', Gasworks,
London, touring
'Prison Hotel Project', met /
with Grizedale Arts, UK

RECENT GEPUBLICEEERD /
RECENT BIBLIOGRAPHICAL
REFERENCES:
Nina Möntmann (ed.), *Art
and its institutions, current
conflicts, critique, and
collaborations*, Black Dog,
London, 2006.
The British Art Show 6,
Exhibition catalogue,
Hayward Gallery, London,
September 2005.
Neil Mulholland, 'The
Invisible Collection',
Untitled Magazine nr. 34,
2005.
'The Rock & The Judge',
Juliette Jongma Galerie
Amsterdam', *Frieze*, April
2005.
Radical Loyalty, published
by Art Museum of Estonia,
& City Projects, 2005

Nieuwsbrief / Newsletter

U kunt zich abonneren op
de Nieuwsbrief van Bureau
Amsterdam. Maak € 12,50
over ABN-Amro 433666803
t.n.v. Stichting Stedelijk
Museum Amsterdam, onder
vermelding van SMBA
Nieuwsbrief. U krijgt de
Nieuwsbrief dan een jaar
lang toegestuurd. Tevens
ontvangt u dan uitnodigin-
gen voor openingen. /
Subscribe to the
Nieuwsbrief by transferring
€ 12,50 to ABN Amro
account 433666803,
Stichting Stedelijk Museum
Amsterdam, with reference
to SMBA Nieuwsbrief. You
will receive the Nieuwsbrief
one year as well as invita-
tions to openings.

Wilt u via e-mail op de
hoogte blijven, geef u
dan op voor de digitale
nieuwsbrief van het
Stedelijk Museum via
www.stedelijk.nl / If you
want to be kept informed
by e-mail, please subscribe
to the digital newsletter of
the Stedelijk Museum at
www.stedelijk.nl

Colofon / Colophon

Tentoonstelling en redactie /
curating and editing:
Jelle Bouwhuis, Chris Evans
Productie-assistenten /
production assistants:
Jan Kappers, Astrid
Schumacher
Tekst / Text:
Alex Farquharson
Vertaling / Translation:
Jan Kappers
Bureau: Jan Meijer

Met dank aan /
with thanks to:
Ásmundur Ásmundsson;
Dominic van den Boogerd,
De Ateliers; Tim Braden;
Will Bradley; Alex
Farquharson; Melissa
Gordon; Roos Gortzak;
Louise Hayward, Store
Gallery, London; Hans
Hoeffner; Will Holder;
Juliette Jongma, Galerie
Juliette Jongma; Xander
Karskens; Dan Kidner;
Maxine Kopsa; Jiorgos
Loukakos; Pantelis Makkas;
Mylène van Noort, Lloyd
Hotel; Martijn Olie;

Lisa Oppenheim; Nina
Power; Niru Ratnam, Store
Gallery, London; Jan Six van
Hillegom, Collectie Six;
Ingrid Stikkel, Collectie Six;
Toon Verhoef; Martin
Wellmer.

*Militant Bourgeois: An
Existentialist Retreat*
is mede mogelijk gemaakt
door een financiële bijdrage
van het Amsterdams Fonds
voor de Kunst / has been
made possible with finan-
cial support by the
Amsterdam Fund for the
Arts.

Stedelijk Museum Bureau
Amsterdam is een activiteit
van het Stedelijk Museum /
Stedelijk Museum Bureau
Amsterdam is an activity of
the Stedelijk Museum

Volgende tentoonstelling / Next exhibition

**We all laughed at
Christopher Columbus**
Samengesteld door /
curated by **KRIST
GRUIJTHUIJSEN** en / and
NOVEMBER PAYNTER
22 juli - 3 september
July 22 - September 3, 2006